

REDAȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile nu se retrimit.

INSERATE se primesc la **ADMINISTRAȚIUNEA** în Brașov și la următoarele birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emerich Lesner.
Hallerich Schalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Marolyi & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o coloană 8 or. și 30 or. timbru pentru o publicare. — Publicării mai dese după tarifar și învoială.

RECLAME pe pagina a 3-a o serie 10 or. senu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Brașov, Sâmbătă 4 (16) Iulie.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franco, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franco.

Se prenumeră la toate oficiile postale din țară și din afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un exemplar 5 or. v. a. senu 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

1898.

Nr. 145.

Unde rămâne reciprocitatea?

Am promis a reveni asupra atitudinii lui Pazmandy, care în calitatea sa de președinte al reuniunii a emite păreri și a da sfaturi artistice române, dōmnei Aristița Romanescu, cu privire la dorința dōnsei de a dobândi permisiunea ministrului unguresc, ca sē pōtă da cāte-va reprezentățiuni cu trupa d-sale în Brașov.

Procederea lui Pazmandy a fost cu atât mai importună și nedelicată, cu cât dōmna Romanescu nu i-s'a adresat lui în afacerea acēsta, ba pōte că nici nu-l cunoșce și nici n'a audīt vr'odată, că acest faimos *commis voyageur* politic mai posedă și ca ocrotitor al artiștilor în Ungaria.

Dōmna Romanescu a cređut, că, precum în România merg una după alta trupe teatrale străine de tōte limbile și nimeni nu le împiedecă de-a da în orașele de-acolo reprezentății, observând prescrierile legale, așa va fi cu puțință ca și trupa d-sale sē pōtă juca cāte-va piese la Brașov, fără ca sē întâmpine vre-o greutate în ce privea concesiunea din partea autorităților. I-s'a părut atât de firesc acest lucru, încât s'a adresat mai întâi direct la Brașov, nesciind, că în statul „liberal“ ungar nu mai pōte face ađi nimeni nicī dece pași fără permisiune dela ministru.

Fiind informată, că concesiunea atērnă dela ministru și nu dela autoritatea locală, artista română, necunoscēnd forma procederei, a gāsīt mai nimerit a-se adresa în privința acēsta unui artist de frunte ungar dela teatrul național din Peșta, pe care-l cunoșcea.

Până aici tōte au mers calea lor firească și firesc era, decă artistul ungar ar fi căutat orī de a satisface dorinței artistei române, mijlocindu-i concesiunea dela guvern,

orī de a-o pune în cunoșcința asupra piedecilor, ce s'ar fi ivit, sēu a indica drumul, pe care putea ajunge mai ușor la realizarea dorinței sale.

Tōte aceste nu le-a făcut actodată „a atērgă“ cu scrișoarea d-nei Romanescu la Pazmandy. Tot, ca actorul ungar s'a simțit prea slab de a face singur vre-o ispravă. În tot cazul însă pasul sēu rămāne fōrte bātător la ochi, deōre-ce trebuia sē scie, că Pazmandy ca șovinist *pur sang* este un mare și declarat contrar al tuturor artiștilor străini și că a jucat un rol de frunte agitatoric în cestiunea suprimării teatrelor germane în Ungaria. Mai trebuia sē cunoșcā d-l Ujhazi și de ce calibru este cavalerismul lui Pazmandy față cu artistele străine, din afacerea de onōre ce a avut'o pentru calumniile ce le-a debitat prin „Magyarország“ asupra artistei italiene Tina di Lorenzo.

Orī cum ar fi cugetat însă actorul ungar, ajunge că Pazmandy odată în posesiunea scrișorii artistei române, n'a întârziat nicī un moment de a-o exploata în direcția șovinismului intolerant. Cum a făcut'o, scim. A alarmat așa đisa opinie publică maghiară făcēndu-se advocatul ei nechiămat în afacerea din cestiune și a dat indirect artistei române sē cunoșcā, că n'are sē reușescā a dobândi concesiunea pentru a da reprezentații în Brașov.

Am dori, ca scopul lui Pazmandy sē nu fi reușīt și artista română sē nu fi renunțat de a-se adresa direct ministrului unguresc de interne. Acēsta nu pentru-că ne-am aștepta la o decisiune favorabilă a ministrului, ci pentru-ca sē se constate și cu acēsta ocaziune, cum se înțelege aici din partea Ungurilor îndatorirea de reciprocitate, față cu ospitalitatea, de care se bucură artiștii de tot felul din Austro-Ungaria pe pământul României.

Pazmandy, „frumosul agent în *magyaribus*“, cum l'a numit nu de mult o lōie vienesă, vorbește de acusațiunile, „nedrepte“ și „dușmānōse“ ce s'ar ridica în România contra Maghiarilor dicēnd, că până când se va conștina acēsta, na crede că guvernul maghiar va încuviința cererea artistei române.

Nu vede el ōre, că tocmai prin afirmarea acēsta dă pe tață, că acusațiunile ce se îndreptă din România contra Maghiarilor au o basă reală, căci altfel cum s'ar putē explica, că în România, cu tōte acusațiunile dușmānōse ale Ungurilor, actorii din Ungaria sunt liberi de-ași profesa arta lor?

De ce sē mai și pierdem însă cuvinte. Nu este primul cas acesta. Încă cu mult înainte, regretatul artist român Julian încercase asemenea de-a primi o concesiune pentru a da reprezentații în Transilvania. Dēr deși ceruse voie prin consulatul austro-ungar, n'a primit nicī un răspuns cu tōtă urgitarea, până ce a trecut vara și tōmna.

Așa cevași pōte sē i-se întēmplē și distinsei artiste a teatrului național din București. E bine însă ca frații noștri din statul vecin sē și noteze astfel de doveđi de bună vecinătate și de amicitia, căci pōte sē le folosescā, când vor ajunge sē cumpēnescā odată serios dreptul și datoriile de reciprocitate.

Germanii și propunerile contelei Thun.

Despre decursul conferențelor șefilor partidelor opoziționale germane, precum și a convorbirei delegaților lor cu ministrul-președinte, raportēză „N. fr. Presse“ următoarele:

Conferența conducătorilor germani, după ce a esaminat „principiile pentru regularea legală a cestiunei limbei valabile

pentru Boemia și Moravia cu scop de-a se desființa ordonanțele de limbă“, ce i-le-a comunicat guvernul, a declarat în ședința sa ultimă dela 12 Iulie 1898, că nu le află apte de-a servi ca basă pentru convorbiri cu guvernul.

Conferența a rugat și a impunerii pe trei delegați din sinul sēu (Gross, Hochenburger și Pergelt) de-a comunica ministrului-președinte hotărira conferenței și de a-i arāta motivele ei.

De-odată cu comunicarea acestei hotăriri, amintii delegați s'au rugat, în numele conferenței, ca sē fiă imputerniciți de ministrul-președinte de-a publica cuprinsul „principiilor“ guvernului într'o formă cuvenită.

Ministrul a luat la cunoșcința aceste împărțășiri, a declarat însă, că nu pōte da imputernicirea cerută.

Toți trei delegații, đice „N. freue Presse“, au vorbit obiectiv cumpătat, desfășurând tōte amēnunțele cestiunilor. Ei au ajuns la conclusiunea, că propunerile guvernului sunt absolut neacceptabile pentru Germani, fiind-că nu conțin nicī o concesiune pentru ei și nicī o îmbunătățire a stărei actuale, atât de energie combătută de Germani. Din contră, ele însămnă o deteriorare nu numai a ordonanțelor de limbă ale lui Gautsch, ci și a celor ce le dēduse Baden.

Convorbirea a durat 2 ōre. Contele Thun a primit tōte espunerile, fără a-și marca poziția sa față cu hotărira notificată lui. Imputernicirea pentru publicarea „principiilor pentru regularea cestiunei de limbă“ a refusat'o contele Thun, precum se đice, din considerația, că propunerile guvernului acum, după ce au fost respinse de conferența conducătorilor partidelor germane, au perdit tōtă însemnătatea.

Situația, cum se înfățișēză după respingerea propunerilor guvernului prin deputații germani, e privită în cercurile parlamentare și politice în genere ca fōrte seriosă.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Scrisori din Italia.

Nenumitei prietene.

VI.

Din era de tāmāie: Cāmpurile sfinte.

În fundul Cāmpului sfânt e o clădire mare: *il crematojo*. Arderea cadavrelor pētrunde din đi în đi în cercuri tot mai mari prin Italia și în locul monumentelor costisitoare preferă chiar bogătașii sē și îngrope pe ai lor într'o urnă cu o tablită mică, a cărei inscripție păstrēză urmașilor numele celor defunți. Dēr chiar și în arderea cadavrelor se deosebesce bogatul de sērac. Dintre cele trei cupțore uriașe, cel dintăiū prefacē în cāte-va minute leșul în cenușe, al doilea abia peste un sfert de ceas, așa că arderea în acest din urmă e cu mult mai efină. Al treilea cupțor funcționeză de pomană pentru cei sēraci de tot și pentru cadavrele celor ce și-au pus singuri capēt đilelor. Cāte taine nu se ard dimpreună cu rămășițele āstor nenorociți!

Când privesci urmele acestor din

urmă și cruciulițele de lemn de prin „giardini dei poveri“, una ca alta, înegrite de vreme și uitate de ōmenī, și le asamenī cu monumentele acelea, cari au îmbogățit pe un Canova și Thorwaldsen, te gāndesci în două chipuri cu totul deosebite la mōrte. Pentru cei ce zac sub marmoră, mōrtea a fost monstrul oribil, care e dușmanul cel mai neimpăcat al ōmenilor și al fericirii pământesci, pentru cei dintăiū ea e

O mândră crăesă

A lumii mirēsă,

precum admirabil o numesce ciobanul român. Pentru cei din urmă ea apărēnd în formă de schelet hid, și umple cu reci fiori trupuri ce-ar vrē sē trāsescā, pentru cei dintăiū ea e o feciōră binevoitoare, care își aședă mână-i rece pe fruntea fierbinte a bolnavului, curmāndu-i pojarul durerilor, și lin îi inchide ochii, ca sē nu mai vađă miseria din jur.

Dēr ori cât ar fi de deosebit sēracul de bogat în viață și chiar și în mōrte, un cāmp mare și deșchis esistă numai pentru amēndoi. Nicī un zid nu-i desparte de olaltă, căci cei morți au avut în viață un merit comun: a fi fost creștini catolici.

Dēcă, intrând însă pe pōrta principală, nu apuci drept înainte, ci la stānga, vei da de un loșor împrejmuīt de un zid gros, pe care o inscripție îl numesce „Cimitero Accattolico“. Acelaș lucru la drēpta, cu inscripția: „Cimitero Israeliti“.

Cum se potrivește numirea de „Campo santo“ cu cestelalte două? „Ubi certa pax est“ e deviza acestui cimiter, cuvinte tot atât de bombastice și frumoșe, ca și „campo santo“, folosite de un incarnat catolicism, care par'că spune: „Vedeți, deși ați fost nisce căni în viață, pentru-că n'ați fost catolici, noi suntem atât de omenoși încât vē dām în mōrte un loc în locul nostru“, și în faptă, ca pe nisce căni îi aruncă într'un colț, împrejmuīt de ziduri masive, ca nu cum-va vre un strigoit necatolic sē pōtă trece pe tēremul drept credincioșilor.

De Jidani mai înțeleg, că un catolic nu-i pōte înțelege, că sunt turnați din aceeași carne și ōse, din aceeași patimī și dorințe, ca și creștini — dēr ceilalți, cari încā au plătit unui preot sē-i boteze?

Sērmani Jidani!

Ca și în viață, ținēnd strins unul la

altul, stați aici! Voi sunteți de vină, că străbunii voștri n'au mers cu glōta și au pēcătuit, voi sunteți de vină, că creștini v'au silit sē nu căutați decāt banul, singurul mijloc cu care puteți străbate în mijlocul lor, și apoi când, cu prețul tinereții și cu primejdia vieții, suflete înfricate, l'ați aflat, creștini vē numesc mișei pentru-că il aveți!

Imi aduc aminte de-o anecdotă.

Negrii din insula Haiti au fost în creștinați, și din pătimași pāgāni au devenit nisce creștini atât de plini de patimī, încāt au măcelărit pe toți albi de pe insulă, strigāndu-le: „Voi, albi, a-ți omorīt pe Christos!“

Așa vē đic și vouș creștini!

În fața celui ce intră în acest cāmp se ridică un monument uriaș. O fată frumoșă ca un cānt de lebedă. Sub numele ei stă scris: „mōrtă în presera nunții!“ Dēr catolicul adevērat trece cu dispreț pe lângă mormēnt, rece, ca marmora lui, îi e sufletul.

Orb trecōtor, nu înțelegi tu nicī acuma vorbele lui Shylock, nu veđi misterul morții acestei mirese întipărit pe fața

Visita Regelui Carol la Petersburg.

Cu privire la visita Regelui României la Petersburg „Kreuzzeitung“ primesce din București următoarea comunicare:

„Visitei Regelui Carol la Petersburg, i-se poate atribui un caracter politic numai intru cât prin ea se caracterizează relațiile favorabile dintre Rusia și România ceea-ce trebuie să se remarce cu atât mai virtuos, că e primul cas, că părechea (?) regală română face o vizită la curtea Țarilor.

„La o importanță politică a acestei visite se poate concluda a posteriori numai intru cât poate că mulți ani înainte i-s'au pus pedecți în cale, cari acum apar delaturate. Acesta poate că e în legătură cu faptul, că ați nimeni nu mai vorbesce despre un contrast îngrijitor între tripla și dubla alianță, cu atât mai puțin între tripla și Rusia, de aceea și poziția României față cu tripla alianță apare ați în altă lumină. Din același motiv, din care, sub acest punct de vedere, călătoriei la Petersburg nu i-se poate denega un anumit colorit politic, se poate dice, că visita nici la puterile triplei alianțe nu poate afla o interpretare, care să atingă relațiile României cu acesta. In anii de mai înainte România ar fi putut fi privită, în cazul rezolvării cesiunii orientale, ca apărătoare în contra tendențelor rusești, ca a căror ultimă țintă era considerat Constantinopolul. Tote acestea s'au schimbat și chiar și când s'ar admite cazul improbabii, că Rusia, a căreia atențiune de present este preocupată de afacerile din orientul Asiei, ărăși s'ar îndrepta spre tendențele privitoare la Orient, atunci, după cum stau lucrurile în timpul de față, drumul spre Constantinopol este altul, nu cel-ce duce prin Balcani, și e a-se căuta din partea asiatică“.

*

Cetim în „Constituționalul“ de ați:

Foile oficiose „Voința Națională“ și „Indépendance Roumaine“ nu ne spun, decât d-l Dim. Sturdza va întovărăși pe M. S. Regele la Petersburg.

În deobște aceste diare nu vorbesce nici-odată de politica noastră esternă; sci-rile relative la această politică ne vin tot-déuna prin „Neue freie Presse“ séu alte jurnale străine, mai mult séu mai puțin subvenționate de guvernul român.

De aceea nu scim până astăzi cu si-guranță, decât d-l Sturdza se va duce în Rusia séu uu....

Ungaria și Austria.

— O voce germană. —

„Münchener Allgemeine Zeitung“ publică un articol important asupra raporturilor politice dintre Ungaria și Austria din incidentul lansării din partea guvernului unguresc a proiectului de lege despre tariful vamal autonom ungar, proiect, cu care

ne-am ocupat în numărul nostru de ieri. Etă ce dice între altele marelé diar german:

Isoria, experienta, înțelepciunea și interesus vital au cerut, ca între Ungaria și Austria să fiă comunitate intimă și încredere reciprocă. Ați însă există de fapt o surprindătoare antipatiă, neîncredere reciprocă, ba un dor abia ascuns de rupere. Puțin înainte, aceste înclinări neamicale s'au arătat numai în cercurile partidelor estreme, de curând însă ele s'au răspândit și acolo, unde până acum era recunoscut, ca un principiu politic neatacabil, păstrarea punctului de vedere al pactului dela 1867.

In Ungaria fostul odinioară ministru de comerciu Iuliu Baross a fost acela, care cu deplină conștiință a pornit lupta pe față și în ascuns contra comuniunei agrare cu Austria. Cât timp însă factorii normativi în stat și politici au stat nemișcați pe lângă principiile fundamentale ale politicei naționale, punctul de vedere nu era amenințat de nici un pericol. Ați însă pașii mai noi cu greu vor pute fi concordați cu punctul de vedere de până acum al guvernului unguresc și al partidei sale; mai ales declarațiunile făcute în discusiunea publică a tarifului vamal autonom se contrariază direct cu spiritul și tendința operei pactului dela 1867.

Planul tarifului vamal corespunde după cuprinsul séu politicei secesioniste a partidei estreme ungare. Nu este nici decât o măsură pacinică discutarea răsboiului vamal în public, în adunări populate, sub presi-denția unui ministru. Despre o desbatere serioasă obiectivă nu poate fi vorba la nici un cas; cum s'ar și pute închipui acesta acolo, unde se întrunesc 120-130 de ómeni, cari stau cu totul departe unul de altul?

Lucrul însă are totuși importanță serioasă și adenc taiătoare. Anchetă vamală convocată și condusă de un ministru, este o demonstrație îndreptată înainte de tote contra Austriei. Acesta este un nou mod de continuare a desbaterilor pactului, a cărui rezultat este foarte dubiu. Afară de acesta ancheta va propaga în țera ideia „tarifului vamal autonom ungar“.

Imprejurarea, că la acesta propagandă ia parte și guvernul, măresce efectul mișcării, dér măresce totodată și pericolul ei. Tariful vamal autonom ungar și ancheta vamală convocată spre acest scop la 14 l. c. însemnă primul paș al politicei guvernului unguresc către secesiunea de drept public. Cuceresc ideile lui Ludovic Kossuth, ér ideile lui Deak și Andrassy sufer o neașteptată înfrângere chiar din partea acelora, cari cu puțin înainte se mărturiseau de aderenți fideli, recunoscători, purtători și apărători ai operei pactului dela 1867.

Resultatui maghiarisării prin școlă.

Broșura apologetică a Sașilor (Die Siebenbürger Sachsen), de care am amintit ieri, vorbind de rezultatele relativ foarte mici ale maghiarisării prin octroarea limbei ungurescî în școle, continuă:

Mii de tineri români cercetază școlile ungurescî și cu tote acestea es din ele ca Români naționaliști în sensul strict al cuvântului. Șovinismul național (bine înțeles unguresc) infiltrat lor cu forța, îl transpun asupra propriei națiunii (românesc). In chipul acesta e natural, că instrucțiunea în limba maghiară, ce se impune în școlile nemaghiare, promovéză și mai puțin scopurile maghiarisării, căci ea numai îngreunăză și conturbă mersul natural al instrucțiunei, mai ales în școlile elementare, ceea-ce e în opozițiune cu cele mai elementare principii de pedagogie. In chipul acesta de maghiarisare în școlă e numai în defavorul culturai nemaghiarilor, ceea-ce e tot odată un însemnat punct de stagnare al țerii întregi.

Și tote acestea cui folosesc? Căci Sașii séu Români tot nu se maghiariséză, cu tote că se îngreunăză munca dascălului și școliei nemaghiare prin octroarea limbei ungurescî. Și tote acestea le véd și Ungurii, căci au și ei pedagogi, cari se pricepă adevărata situațiune. Dér tote-s zadarnice, căci la noi resónele pedagogice au sé cadă înainte resónelor mai înalte de stat. De, așa va fi; căci cum s'ar și pute, ca statul „maghiar“ sé promoveze culturî „stréine“?

Monumentul lui Honterus in ochii Ungurilor.

E foarte caracteristic modul cum judecă Ungurii serbarea aniversării de 400 de ani a nasterii lui Honterus și mai ales actul inaugurării monumentului marelui reformator, ceea-ce va avé loc în 21 August st. n. în Brașov. Ungurii véd și în actul acesta, ca și în proiectatul monument al lui Iancu, un simplu act de demonstrațiune politică a Sașilor verđi. „Pesti Napló“, organul guvernului din Peșta, scrie chiar un articol de fond în cesiunea acesta în numărul de Miercuri, și se grăbesce sé le dea Sașilor binevoitorul sfat, sé renunțe la planul lor „nepatriotic“, „până ce nu e încă târziu“.

Ce va fi înțelegând óre organul guvernului prin acest adaos? Nu cum-va vor fi voind „patrioții“ sé facă și cu monumentul lui Honterus, ceea-ce au făcut cu monumentul lui Iancu?

Și sunt șireți cei dela „Pesti Napló“, căci după-ce constată, că Sașii verđi ar voi sé presente și sé serbătoréscă pe Honterus ca pe un fel de Sas-verde din suta

16, caută sé-i induplece cu binișorul pe aceiași Sași brașoveni, sé renunțe la intențiunile lor. Și sé pun patrioții noștri sé convingă pe Sași cu tot dinadinsul, că „Honterus a fost anteluptătorul culturai maghiare“, și că prin urmare e nedemu din partea Sașilor verđi brașoveni, că vreau sé degradeze actul aniversării reformatorului la rangul unei festivități locale, în contra căreia proceduri — adauge diarul unguresc — ar protesta însu-și Honterus, de s'ar pute.

Fóia guvernamentală din Peșta recunósce dér pe față, că Honterus a fost acela, care a adus cultura printre Unguri, și indirect dá sé se înțelégă, că limitarea serbărilor lui Honterus, așa cum le-au proiectat Sașii, ar fi o bruscare a sentimentului de recunoscintiă, ce Ungurii datoresc marelui reformator german.

Ei bine, decât pe Unguri îi dóre atât de mult limitarea serbării în memoria lui Honterus, n'au decât sé serbeze si ei — si care numai culle nu și-a adus hordele barbare când a năvălit pe pământul acestei țeri, sé ridice și ei o statuă lui Honterus, orî mai nimerit, sé-l cobóre pe Arpad și sé-l înlocuéscă cu Honterus...

*

In urma nenumăratelor atacuri și calumnii colportate de diarele ungurescî pe contul proiectatei aniversării a nasterii lui Honterus, precum și în urma mai multor amenințări particulare, președintele comitetului pentru aranjarea festivității, d-l F. Obert, s'a vedut necesitat sé dea o declarațiune publică în numărul de ieri din „Sieb. deut. Tageblatt“, unde cu justă indignațiune protestéză contra tuturor calumniatorilor, cari vorbesce de Honterus, ca de „famosul agitator sas“, precum și în contra réutăcióselor acuse, că festivitetea ar involva în sine demonstrațiune politică.

Pazmandy și Rimler.

Pionirii alianței Ungurilor cu Rușii și Francesii se desvólesc într'un mod puțin măgulitor. Scim, că Rimler a fost publicat mai déunăți în foile franceze un articol intitulat „En Hongrie“, în care dicea între altele, că o parte dintre kossuthiști au cerut ajutorul guvernului frances pentru realizarea acestei alianțe. In urma acesta faimosul Pazmandy a publicat o declarațiã în care dicea, că nici el, nici amicii lui n'au dat lui Rimler nici o autorizatié în privința acesta.

„Magyar Hirlap“ publică acum o parte dintr'o scrisóre ce i-a adresat'o Rimler din Paris drept răspuns la declarațiã lui Pazmandy. Etă ce dice Rimler între altele:

„Asertiunea lui Pazmandy, că nici el, nici amicii lui nu mi-ar fi dat nici un fel de însărcinare, — nu este alt-ceva decât o apucătură malițioasă, de care s'a folosit numai în calitatea lui de spion plătit al Germaniei. Numérose documente politice ce posed, între cari scrisorile lui Pazmandy ce mi-li-a adresat în 1891, 1892 și 1893; apoi persóne ca Madame Adam, inițiatóra ilustră a amicitiei ungaro-austriacă-francesorusă, marelé ambasador Pilbon, deputatul dietal Hentaller etc. vor documenta tocmai contrarul.

„Astăzi sunt pe deplin clarificat, că Pazmandy nu numai că este un spion prussian german îmbrăcat în piele ruso-francesă, ci este și un trădător nutrit ca un șerpe la sinul partidei independente. Diaristul Borross a declarat atât în Budapeșta, cât și în Paris înainte martorilor, că raportul meu intitulat „Misiunea mea în Rusia“ a fost predat lui „Pesti Naplo“ de către un membru al partidei independente pentru suma de 2000 fl. Acest deputat opoșional, după cea mai intimă a mea convingere, numai Pazmandy a putut sé fi...

„Frații mei maghiari pot dér sé-mi crédă, că întrégă lumea slavă, adevă 180 milioane de ómeni, se întorc cu dispreț de către Pazmandy“...

ei, nu pricepi, că și un Jidan e apt de fapte, ca și orî-ce creștin?!

Urmărind căutătura statuei dădui cu ochii de, întinderea albastră a cerului. Acolo nu sunt ziduri, ca sé despartă pe om de om; acolo e un câmp pentru toți și acela e sfânt și catolicului și acatolicului, creștinului și păgânului séra i-se aprinde o lumină pe veci strălucitoare . . . . .

Când am eșit din câmpul sfânt, întelni un cortej lung și pompos. Doué musicî înainte carului tras de 8 cai, torțe, călăreți și stéguri, un lux, precum numai unui om vestit ca Felice Cavallotti — care cu două diile mai înainte fusese omorît în duel — i-se putea face.

Și totuși nu-mi impuse cătuși de puțin pompa acesta. Ea imi părú o minciună, căci omul pe care îl conduceau cu atât alaiú la mormént, în viață fusese cel mai încarnat social democrat. Tótă poesia morții era gonită de negrul conduct.

Atunci mi-am adus aminte de cel mai ideal dintre morminte, atât de simplu în frumsețea lui, atât de sublim în tristețea ce și-o inspiră -- o noturnă de Chopin.

E morméntul plin de poesie al celui mai mare poet al nostru, care dornic după liniștea eternă a cântat:

Er când voiți fi pământ,
In liniștea sării
Săpați-mi un mormént
La marginea mării.

Nu voiú sicriu bogat,
Podóbe și flamuri,
Ci-mi împlețiți un pat
Din veștede ramuri.

Sé-mi fie somnul lin
Și codrul aprópe,
Sé am un cer senin
Pe-adéncele ape.

S'aud cum blânde cad
Isvórele ntr'una,
Pe vírfuri lungi de brad
Alunece luna.

S'aud pe valuri vânt,
Din munte talanga,
De-asupra-mi teiul sfânt
Sé-și scuture crénga.

Și cum n'oi suferi
De-atuncia 'bainte,
Cu florî m'or troeni
Aduceri aminte.

Și cum va înceta
Al inimei sbucium,
Ce dulce-mi va suna
Cântarea de bucium.

Vor arde 'n préjma mea
Luminele 'n valuri,
Isbind s'or frământa
Eternele valuri.

Și nime 'n urma mea
Nu-mi plângă la creștet,
Ci codrul vânt sé dea
Frunđișului veșted.

Luceferii cu foc
Privi-or din cetini
Mormént far' de noroc
Și far' de prietini.

Iulie, 1898.

Sextil.

SCIRILE ȚILEI.

— 3 (15 Iulie)

Pentru „Cassa națională“ s'au mai înscris ca întemeietori cu taxa de câte 1000 fl. d-l *Alexandru Lebu*, mare proprietar în Sibiu, și institutul de credit „*Furnica*“ din Făgăraș.

Arestarea lui Eszterházy și Picquart. Mare senzația a produs în Paris arestarea majorului *Walsin Eszterházy* și a domnei *Pays*, cu care trăia majorul. El a fost internat în închisoarea *Santé*, ér concubina lui în închisoarea *St. Lazare*. Se dice, că *Eszterházy* a fost arestat pentru-că guvernul francez ar fi primit informații dela guvernul german, după carl *Schwarzkoppen*, atașatul militar, n'ar fi stat în legătură cu *Dreyfuss*, ci cu *Eszterházy*. În aceeași zi, *Joi*, a fost arestat și *Picquart*, după ce la locuința lui s'a făcut o perchișiție. Arestările acestea fac, ca afacerea *Dreyfuss* să fiă blică din totă lumea, „mai ales în sine“.

Marinimositatea lui Banffy. Dăm după „*Egyetértés*“ următórea faptă „marinimosă“, ce ar fi sévirșit'o *Banffy* față de un țeran român în gara băilor *Herculane*. Trenul sta gata să plece, când în ruptul capului sosese un țeran român direct la șeful gării, care tocmai își făcea raportul înaintea ministrului-președinte. Șeful îi spune brusc, că biletele nu se mai pot scóte, *Banffy* însă înduioșat dá porunca să i-se dea bietului om biletul, ce-i trebuie, ceea-ce la moment se și întâmplă. Dér' altă căciulă acum: Românului nostru i lipseau 50 cr. din taxa biletului; *Banffy* vădénd perpleșitatea bietului om, ar fi scos o bancnotă de 5 fl., și cu un gest de cavalerescă marinimositate ar fi pus'o în mâna Românului. Țeranul *Ioan Bălan*, din *Caransebeș*, momentan a început să-i ureze necunoscutului domn „să trăsescă“, ér *Banffy* fâlos a plecat mai de parte. Așa spune gazeta ungu-résă. Chiar adevérat să fiă, nu e vorbă, „mare“ faptă a sévirșit *Banffy*; par' că nu se store milioane peste milioane din sudórea bietului român!

Confiscarea portretelor papei. În zilele trecute au fost confiscate în Vatican și nimicite tóte acele portrete ale papei, pe dosul cărora era preamărită domnia lumescă a papei și inferați toți profanatorii și jefitorii bisericeii.

Esundările Mureșului. În urma ploilor torentiale din ultimele zile, *Mureșul* a esundat la *Belotinți* și a nimicit tot ce i-a esit în cale. *Loviți* de această nouă nenorocire au fost tot Românii, a căror snopi aședați în cruci au fost toți luați de apă.

Desvéliri senzaționale în Grecia. Precum se scie, în decursul războiului turco-grec s'a făcut mult ștosvon despre activitatea societății „*Ethniki Heteria*“, ale cărei agitații au împins Grecia în fatalul război. Atunci declinase dela sine guvernul grecesc oțice legătură cu această societate. Acum se întâmplă, că móre *Stagheritis Paspalis*, care fusese suflitul naționalității și între cele lăsate în urma sa s'a descoperit și corespondența societății, care aruncă o nouă lumină asupra ținutei regelui *George*, a fostului ministru-președinte *Delyannis* precum și asupra multor persoane până acum necunoscute, și din care resulta clar rolul însemnat, ce l'a avut această societate revoluționară. Aceste desvéliri au făcut o dureróșă impresiune în cercurile societății.

Sporirea armatei turcesc. Din Constantinopol se anunță, că ministrul de resbel proiectează o însemnată amplificare a armatei turcesc. Înaintea de tóte soldații de prima clasă vor fi chemați de aci înainte în *fiá care an* la exercițiu pe o lună de zile; până acum chemarea la această clasă avé loc tot la 3 ani. Mai departe locuitorii Constantinopolului și toți câți au fost până acum dispensați de serviciul militar, vor fi obligați să împlinescă acest serviciu. În chipul acesta contingentul armatei va crește cu un număr de 200,000 soldați.

Inteligența română din Ciachi Gărbău și jur invită la petrecerea de vară, ce se va arangia la 7 August n. c. în grădina șólei române gr. cat. din *Ciachi-Gărbău*. Venitul curat e destinat în folosul nou edificándeii bisericeii gr. cat. de-acolo. *Silvia Ilyeșiu* și *Victor Ilyeșiu* ca patroni; Comitetul arangiator: *Ioan Șandor* president; *Jovian Andrei*, v.-president; *Aurel Mezei*, secretar; *Nic. Popovici*, cassar. Membri: *Ioan Andrei*, *Dr. Cl. Barbul*, *I. Deac*, *Dr. Lad. Gyurkó*, *I. Petran*, *Dr. M. Pop*, *Vas. Pop*, *Dr. V. Ramonțiai*, *I. Șierban*, *Tit. Trifu*. Intrarea: de persoană 1 fl., de familie 2 fl. Inceputul la 6 ore p. m. Familiile sunt rugate a-se îngriji de mâncări, ér de beutură, pe lângă prețuri moderate, se va îngriji comitetul. La cas de timp nefavorabil este îngrijit de scut sigur. Ofertele și suprasolvirile marinimóse se primesc și se vor chita pe cale diaristică.

3. Un mijloc de casă ieftin. Pentru regularea și conservarea unei mistuir' bune se recomandă ginala 1 fl. bucătă. Să se păte căpăta d'linie prin postă de către farmacistul A. Moll, interentul curții din *Viena Tuchlauben 9*. În farmaciile din provinciá se se cêrá preparatul lui *Moll* provédut cu marca de contravenție și subscriere.

Din diecesa Gherlei.

— Iulie 1898.

Foile nóstre pe întrecute aduc la cunoștința publicului sciri plăcute despre învățături și pastorale frumóse și edificátóre, ce unii și alții dintre archiereii nóstri le țin, ori le publică la diferite ocațiuni, precum și despre activitatea visitațiunilor canonice a dieceselor lor, dovedind, că într'adevr urmăză cele demandate la faptele *Apostolilor* (c. 20 v. 38): „*Luaiți aminte de voi și de tóta turma*, întru care *Spiritul sânt* v'a pus pe voi, ca să pasceți biserica ni *Dumneșeu*, care au câștigat'o cu scump ángele sên“.

În zilele din urmă atențiunea nóstră a fost cu viu interes preocupată de festivitățile jubileului arangiat în amintirea unui atare fost esemplar zelos, regenerador al clerului și neamului român, a neștatului archiereu și metropolit *Andrei Șaguna*.

Numa dela *Prea Sfinția Sa* *Ioan Szabo*, episcopul diecesei *Gherlei*, nu avem fericirea de a primi, ori ceti câte-o asemenea pastorală nstructivă și mēduóșă; cu atât mai puțin nu auzim să și viziteze nici măcar cele ma apropiate districte protopopescoi, — lucru, ce atât de necesar ar fi în această epocă plină de ispite. În schimb însă *Prea Sfinția Sa* n'a întârziat la diferite ocațiuni de a publica uezurile ministeriale, atât de deimátóre de conșoința națională, de spiritul emancipării, de libertatea și autonomia bisericeilor.

Domne, și o visitațiune canonică cât nu ar ridica vađa clerului, ér pe credinciosul popor atât de sbiciulat cum l'ar mai mângăia și întări în legea, limba și credința sa, decât i-s'ar ținé predică și vorbirii, cum vedem că fac și ceilalți episcopi și archierei români și mai ales strein, carí rivaliséză în predicare, amésurat prescrișelor S lor canóne, avēnd înaintea ochilor cuvintele S-lui apostol *Pavel*: „*Cum vor crede aceluia, pe care au l'au auzit, și cum vor auzi fără de predicator*“.

Al nostru *Prea Sfințit* părinte nu predică nici când, nici poporen'or din *Gherla*, cum făceau archiereii antecesri. În *Roma*, și pe papa se nu-l auzi!...

În locul visitațiunilor canonice, *Prea Sfinția Sa* își face visitațiunile sale regulat la *Clușiu*, unde se dice, că are oți închiriate pe la anumite ospétării umbóse, pe cari le preferă palatulul său din *Gherla*. În anii dintăi se dicea, că petăce în *Clușiu* din cauză, că suferé de o techiă și că i-s'ar face „os mort“. Har *Donului*, nu i-s'a făcut, dér pentru aceea Cășul totuși a rémas locuința sa de predilecție, așa că adese-ori auzi clerul și popul eparchieii sale dicēnd: „*óre ce caută te sede episcopul atăta prin Clușiu!*“

În astfel de împrejurări nu e mira, că la noi de repetite ori se întâmplă, că se închide ici-colo câte-o biserică în urm

unor incidente, și apoi închisă rămâne câte 5—6 săptămâni, în cășlegi, în postul mare, lipsind pe necăjitul popor de mângăerea unică suflétescă, ce numai în biserică și-o póte afla.

Dilele acestea cetisem prin diare, nu spre puțină consolare și satisfaciune, că *Escelența Sa* *Metropolitul Dr. Victor Mihalyi* nu și-a pregetat în nisce zile atât de călduróse de-a călători la *Mihalț* pentru de-a onora cu înalta sa persoană înmorméntarea fostului paroch și protopop *Stefan Pop*. Când a fost însă înmorméntarea unui frate al acelu protopop, ce era canonic în *Gherla*, episcopul nostru s'a dus de-acasă la *Clușiu*, măcar-că în ziua morții sale se afla în *Gherla*. Casuri de acest fel s'au mai întâmplat și altele, pe unii lăsându-i a-se înmorménta chiar și fără predică, deși au fost de față atâți profesori, preoți, și clericii, tot din *Gherla*, ba și *Sfinția Sa* fiind present. Ce bine i-ar fi stat de a pontifica și de-a predică, fiă și imprevizat dând astfel esemplu clerului să nu numai rural, ci și șóleilor, de-a ținé predică.

Am práznuít acum sêrbătórea S-lor apostoli *Petru și Pavel*, carí în devotamentul lor apostolic au sciut peronda mai tot răsăritul, vestind cuvēntul *Domnului* și cu mari pericole umblând prin munți și pe mare. *Episcopul Gherlei* însă nu merge nici la „*Candia*“, unde e biserică poporenilor credincioși ai *Gherlei* și unde umblau antecesorii săi și predicau, fiind ascultați chiar și de *Armenii*.

Acei Sânti apostoli ținură și între sine adunări și sábóre, precum fac și azi episcopii devotați. Al nostru episcop însă în decurs de 20 de ani, abia un sinod a ținut. O, și câte lipse arđétóre, câte îngrijiri de-o mai bună prosperare a șóleilor și mai bună chivernisire a fondurilor diecesane, arondarea tracturilor etc. etc. ar reclama ținerea acelor sinóde impuse și de ss. canóne!

În camerele legiuítóre ale țerei nu auzim nici un cuvēnt de apêrare din partea *Unii Sântiei Sale*. La sediul său nici o mișcare pentru înființarea vre-unei catedrale, seminarii etc. Nu mai amintim încercăturile cu conferirea „*parc*“ elor, nedreptățirea multor binemeritați preoți, nepotismul etc. De mult așteptăm sanarea acestor rele măcar în parte, și fiă convins *Prea Sfinția Sa*, că cu intențiune bună reclamăm aceste. Prin visitațiuni canonice ar fi în pozițiune de a și cunoșce starea preoților, a învățământului etc. și guvernarea i-s'ar mai înlesni.

Credincioși fi diecesani.

Primul anuar special al șóleilor comerciale din Brașov.

Am amintit în unul din numérelor noastre, că în anul acesta școlastic despărțindu-se definitiv șólele școlastice de gimnasiu, directorul *A. Vlaicu* publică primul anuar special al șóleilor comerciale.

Ca introducere conține anuarul o scurtă reprivere istorică asupra desvóltării acestor șóle dela început până în stadiul actual al separării celor 2 institute românescoi. Anuarul conține și o listă a tuturor absolvenților acestor șóle în număr de 232 și e interesant să se scie, că contingentul cel mai însemnat l'au dat *Brașovenii* (74 inși), ceea-ce ușor se explică din spiritul comercial, care totdeuna a caracterizat pe *Românii brașoveni*. — Mai e de notat, că prin amintita separare întâmplată la insistențele de mulți ani ale guvernului unguresc, s'a introdus și planul de instrucțiune al șóleilor de stat, și în chipul acesta și examenele obligátóre din tóte studiile la finea anului școlastic.

Dintre datele statistice amintim, că imatriculați au fost 101 școlari, dintre carí au fost examinați 76 gr. or., 10 gr. cat., 1 de legea mosaică, ér după naționalitate 86 Români și 1 Israelit. Contingentul cel mai însemnat l'a dat comitatul *Brașovului*. Moralitatea au avut'o bună 56 elevi, coréspondétóre 22, ér nu de tot coréspondétóre 8. Anul școlastic viitor se va începe cu 1 Sept. st. v.

Nou abonament la Gazeta Transilvaniei

Cu 1 Iulie st. v. 1898

s'a deschis nou abonament, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe șese luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	40 franci
pe șese luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonarea se póte face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea „*Gazetei Transilvaniei*“.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public, că mi-am deschis în *Brașov*, *Térgul grăului* Nr. 5 (casele bisericeii românescoi gr. or.) atelierul meu de dentist.

Brașov, în 11 Iulie 1898.

Dr. Univ. Med.

Eugeniu Tiltcher, dentist.

SCIRI ULTIME.

Budapesta, 14 Iulie. Ancheta vamală ungară s'a deschis azi prin ministrul de comerț *Daniel*. În discursul său de deschidere ministrul a declarat, că guvernul unguresc va lua tóte măsurile necesare, ca interesele Ungariei să fiă deplin scutite în pactul dintre *Austria* și *Ungaria*, și la cas de nevoie *Ungaria* să și póte validita dreptul său de liberă dispunere asupra intereselor ei vamale și comerciale. Acest pasagiu din vorbirea ministrului a fost sgomotos aplaudat. Fostul ministru de comerț *Lukács Bela* declară, că nu se teme de loc de introducerea tarifului vamal autonom, — „viitorul“, dise el, va binecuvēnta generația de azi, care va fi sciut să aducă jertfe în interesul independenței națiunii“.

Praga, 14 Iulie. „*Narodni Listy*“ primesce din *Viena* scirea, că în cercurile normative încercarea contelui *Thun* e considerată ca deplin zadărnicită din tóte punctele de vedere.

Paris, 14 Iulie. „*Agentiei Ha-* vas“ i-se comunică din *Madrid* de ame-

nință a sguđri „*în*“ bazele fundării la *la* pe carí se razimó că voi cu cedarea *Puerto-Rico*-ului. *Guvernatorul Blanco* a provocat pe generalul *Toral*, comandantul *Santiago*-ului, să continue rezistența.

Madrid, 14 Iulie. *Guvernatorul Augusti* din *Filipine* vestesce, că populațiunea insulelor nu vré să primescă ocupațiunea americană.

Londra, 14 Iulie. *Generalul Watson* a plecat cu flota sa cătră *Spania*.

New York, 14 Iulie. În tabăra generalului *Schatter* bántue frigorele galbene. Până acum au murit 50 de ómeni, între alții și colonelul *Dufferin*. Toți medicii disponibili din *Washington* au fost trimiși la *Cuba*. „*Commercial Advertiser*“ anunță, că 100 *Americani* au pierit de această bolă.

Proprietar: *Dr. Aurel Mureșlanu*. Redactor responsabil: *Gregoriu Maior*.

Medic român în *Karlsbad*.

Medic universal

Dr. Nicolae Comșa.

KARLSBAD, *Weinhaus, Sprudelgasse*.

Foulard-Seide 65 kr.

bis fl 3.35 per Meter - japanesische, chinesishe etc. in den neusten Dessins und Farben, sowie schwarze, weisse und farbige Henneberg-Seide von 45 kr. bis fl 14.65 per Meter - in den modernsten Geweben, Farben und Dessins. An Private porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend.

G. Henneberg's Seiden-Fabriken (k. u. k. Hof.), Zürich.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se potu cumpăra în librăria Nicolae I. Ciurecu și la Eremias Nepoții.

AVIS!

Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se potu face și reinoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonați se binevoiască a arăta în deosebii, când voiesc ca espedarea se li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonază din nou se binevoiască a scrie adresa lămurit și se arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Iulie 1898.

Table with financial data including Renta ung. de aur, Renta de corone ung., Impr. căil. fer. ung. in aur, etc.

Cursul pieței Brașov.

Din 15 Iulie 1898.

Table with market prices for Banca rom. Cump., Argint român. Cump., Napoleond'orf. Cump., etc.

Table with market prices for Galbeni Cump., Ruble Rusescoi Cump., Mărci germane Cump., etc.

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decât fiecare cutiă este provădută cu marea de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbiciose la stomach și pântece, în contra căreilor și acrelei la stomach, constipațiunei cronice, suferinței de ficat, congestiunei de sânge, haemoroidelor și a celor mai diferite bôle femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce creșce mereu de mai multe decenii încôce.

Falsificațiunile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabilu numai, decât fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alină durerile de goidină și reumatism și a altor urmări de răcélă. Prețul unei sticle-originale plumbate 90 cr.

Apa de gura-Salicyl a lui Moll.

(Pe baza de natron Acid-salicyliciu)

La întrebunțarea dînică, cu deosebire importantă pentru copii de ori-ce etate și adulți, asigurăză căstă apă de gură conservarea sănătôsă și mai departe a dîntilor. Prețul sticlei provădute cu marca de apărare a lui A. Moll 60 cr.

Trimiterea principală prin

Farmacistul A. MOLL,

c. și r. furnisor al curții imperiale Viena, Tuchlauben 9.

Comande din provinciă se efectueză dînic prin rambursă postală.

La deposite se se cerd anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth, Franz Kellemen și engros la D. Eremia Nepoții, Teutsch & Tertler.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1898.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Copșa-mică, Mureș-Ludoș-Bistrița, etc.), train types, and departure/arrival times.

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. - Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnăză orele de nopțe. - Semnul —> arată cu capul direcția, încătrău merge trenul.

Handwritten signature or initials.